

Standpunt ELZO inzake huisvesting statushouders & studenten in Elzenhagen-zuid¹

Inleiding

Tot en met 2018 bouwt Amsterdam 2700 extra woningen speciaal voor alleenstaande en/of jonge statushouders. Jonge statushouders tot 28 jaar wil de gemeente Amsterdam bij voorkeur vestigen in combinatie met studenten- en jongeren. Bij de besluitvorming over huisvesting hanteert de gemeente Amsterdam als uitgangspunten onder meer dat er sprake moet zijn van spreiding over de stad, menging met andere Amsterdammers (ten minste 1 op 1), beschikbaarheid op korte termijn en inpasbaarheid in de buurt.

Beoordeling plannen Elzenhagen-zuid door ELZO

Na kennisneming van de gemeentelijke plannen voor huisvesting van jonge statushouders in Elzenhagen-zuid, bespreking met onze achterban, en bestudering van het gemeentelijk beleid komen wij tot de conclusie dat hier sprake is van een ondoordacht plan dat niet voldoet aan de door de gemeente zelf geformuleerde uitgangspunten. Dit plan legt een zeer slechte basis voor integratie van statushouders door de grote omvang (met 688 eenheden het grootste gemeentelijke project tot nu toe), de eenzijdige bevolkingssamenstelling (uitsluitend alleenstaande jongeren, waarvan ruim 70 procent mannen) en de keuze voor een geïsoleerde locatie in een omgeving met grootschalige bouwprojecten.

In deze notitie onderbouwen we ons standpunt nader, en doen we voorstellen die beter recht doen aan de uitgangspunten die de gemeente zelf zegt te hanteren.

Eerste aankondiging en overleg

In het eerste overleg van ELZO met de nieuwe projectleiding van Elzenhagen-zuid op 12 juli 2016 kondigde Coby van Berkum, voorzitter van de stadsdeelcommissie Noord, aan dat de gemeente van plan is om in Elzenhagen-zuid op relatief korte termijn tijdelijke huisvesting te realiseren voor statushouders. In het 'Molenoverleg' van 1 november zijn die plannen nader toegelicht door projectleider Ank van Hees. Zij gaf toen aan dat de gemeente concrete voornemens heeft voor het realiseren van tijdelijke huisvesting in Elzenhagen-zuid, voor maximaal 688 statushouders en studenten/jongeren (in een verhouding van 1 op 1).

Eigen onderzoek ELZO en overleg met omwonenden

Als vertegenwoordigers van vier omringende bewonersorganisaties hebben wij de nodige vragen en opmerkingen meegegeven, en deze plannen op 12 december 2016 voorgelegd aan onze achterban. Tijdens een goed bezochte bewonersavond in de Buiksloterkerk hebben we apart aandacht besteed aan dit onderwerp. Samen met de aanwezigen hebben we toen een aantal heldere bouwstenen geformuleerd voor een gemeenschappelijk standpunt over de gemeentelijke voornemens (zie bijlage 1). Vervolgens hebben we ons verder verdiept in het gemeentelijk beleid en in de huidige projecten (zie de eerder verzonden notities van Kees van Lier). Op grond hiervan constateren wij het volgende:

- De gemeente houdt zich niet aan haar uitgangspunt van evenwichtige spreiding over de stad. Het stadsdeel Noord, met 688 eenheden voor Elzenhagen-zuid en 300 voor het NDSM-terrein, wordt sterk overbedeeld met huisvesting voor statushouders. Voor Centrum en Zuid blijken zelfs helemaal geen plannen te bestaan.
- Het project Elzenhagen-zuid is veruit het grootste project. Het in de zomer van 2016 gestarte project Riekerhaven/Startblok - tot nu toe het grootste project – omvat 565 eenheden. Alle andere projecten zijn veel kleiner (114 tot 320 eenheden). Tijdens de bewonersavond stelde een van de aanwezigen, die professioneel betrokken is bij het project Riekerhaven, dat de eerste ervaringen met dit grote project zeer divers zijn,

¹ De onderbouwing van dit standpunt is gebaseerd op via www.amsterdam.nl beschikbare informatie over de huisvesting van statushouders, twee notities van Kees van Lier, het verslag van de ELZO-bewonersavond van 12 december 2016 (bijlage) en de besprekingen in het Molenoverleg van dit najaar over Elzenhagen-zuid.

en dat het verstandig is hier eerst goed van te leren voordat met een nóg groter project gestart wordt. Wij onderschrijven dat standpunt van harte.

- De sociale samenstelling die de gemeente voor ogen heeft, stuit op veel onbegrip en weerstand, zo bleek tijdens de bewonersavond. Daarvoor werden zeer goed onderbouwde argumenten én alternatieven naar voren gebracht. In een voorlopig verder onbewoond gebied met bouwbestemming zal een concentratie komen van uitsluitend jongere alleenstaanden, meer dan 70 procent van het mannelijke geslacht. Deze eenzijdige samenstelling zal de integratie van de statushouders bepaald niet bevorderen. Niet voor niets dat woningcorporatie Stadgenoot voor het veel kleinere project in het oude Mentrum-gebouw (SPDC) stelt dat ze *“goede voorwaarden wil scheppen voor de integratie van statushouders. Wij denken dat dit voor dit gebouw het best kan met de verhouding tweederde jonge stedelingen en eenderde statushouders.”*
- Elzenhagen-zuid is een vrijwel onbewoond en geïsoleerd gebied, waar naast de voornemens voor huisvesting van statushouders en studenten alleen nog een woonproject voor daklozen bestaat. De verwachting is dat hier vanaf 2018, het moment van oplevering, vijf tot acht jaar intensieve bouwactiviteiten zullen plaatsvinden, die de leefbaarheid en bereikbaarheid zeker niet ten goede zullen komen.

Aan het slot van de bewonersavond concludeerden we unaniem (zie bijlage):

- De plannen voor statushouders en studenten zijn niet goed doordacht: bezint eer ge begint. Als je het doet, doe het goed.
- Eén student per statushouder is onvoldoende en leidt niet tot een gezonde samenstelling van dit deel van de wijk. Een wijk neerzetten voor uitsluitend (jongere) alleenstaanden is vragen om problemen ('hunkerbunker'). Meng echt – ook met gezinnen en meerpersoonshuishoudens.
- De gemeente moet eerst evalueren en ELZO informeren wat de ervaringen zijn met recente woningprojecten voor statushouders elders (zoals Riekerhaven), voordat dit complex gebouwd wordt.
- Versneld bouwen hoeft niet te betekenen dat je tijdelijk en goedkoop bouwt. Haal desgewenst bouwelementen en financiële middelen uit de rest van de wijk om een beter en leefbaarder plan te maken.
- Neem voldoende tijd voor het inklinken van de grond bij bouwrijp maken van dit gebied voor woningen – of bouw op plaatsen die nu al bouwrijp zijn.

Conclusie en standpunt ELZO

Op grond van al deze overwegingen komen wij als ELZO dan ook tot het volgende standpunt: wij wijzen het huidige plan af, hierin gesteund door de bewoners uit vier omliggende buurten. Beperk dit project op voorhand tot ten hoogste 300 wooneenheden, leer van andere projecten om de aanpak te verbeteren, en bevorder de leefbaarheid en integratie door te kiezen voor een voldoende gemengde samenstelling (eenderde statushouders, eenderde jongeren, eenderde gezinnen), door voldoende kwaliteit van de huisvesting en door het creëren van een gemeenschapsvoorziening.

Amsterdam, 9 januari 2017

Namens ELZO,

Pieter Hetteema

pieterhetteema@planet.nl

Bijlage1 .Verslag ELZO-bewonersavond 12 december – deel ‘statushouders & studenten’

10 Huisvesting statushouders en studenten

Aan het eind van de bijeenkomst komt het onderwerp ‘huisvesting statushouders en studenten’ aan de orde. De gemeente heeft plannen voor tijdelijke huisvesting (voor 10 jaar) van 700 studenten en statushouders (1 op 1) op de huidige sportvelden van DWV. Vanuit ELZO wordt gezegd: “Tijdelijke bouw voor 10 jaar – dat kennen we in Noord: er staan hier heel veel complexen die met dat doel gebouwd zijn en inmiddels veel ouder zijn. Als je dit doet, bouw dan goed - want deze mensen zullen waarschijnlijk langer dan 5 jaar wonen in een gebied met veel bouwactiviteiten. Bouw flexibel – ook jongere statushouders worden ouder en willen samenwonen of een gezin. Bouw niet tijdelijk: tijdelijke huisvesting is kwalitatief slechter, heeft een slechte uitstraling en staat er uiteindelijk vaak veel langer.” Vanuit de zaal wordt scherp gewaarschuwd voor de combinatie van huisvesting voor statushouders, studenten, daklozen en een moskee.

De vertegenwoordiger van de gemeente stelt dat er geen containerwoningen gebouwd zullen worden, maar wel tijdelijk omdat dit sneller kan. Wel wil de gemeente er iets goeds van maken. De gemeente wijst onder andere naar het voorbeeld van de Riekerhaven. Een van de aanwezigen kent dit project goed, en wijst erop dat Riekerhaven niet in een woonwijk staat. Bovendien stelt hij voor om van de ervaringen daar te leren: sommige zaken lopen daar redelijk, maar andere moet je zeker niet zo willen herhalen. Hij waarschuwt ook voor een studentencampus. Kijk uit dat dat geen zootje wordt. Michiel Thunissen stelt dat de gemeente en woningcorporaties De Key en Eigen Haard willen leren van de ervaringen met Riekerhaven.

De toelichting dat de woningen bedoeld zijn voor statushouders van onder de 27 jaar (voornamelijk mannen) zorgt voor de nodige onrust. Vanuit de zaal wordt gepleit voor een bredere menging dan uitsluitend met studenten en voor een meer diverse populatie van statushouders. Opgemerkt wordt ook dat voor statushouders een leefbare omgeving moet worden gecreëerd, dat tijdelijke woningen daar niet bij passen en dat dus duurzamer gebouwd zal moeten worden. Michiel Thunissen wijst erop dat er slechts een beperkt budget beschikbaar is, en geeft aan dat ook de gemeente nadenkt over flexibel bouwen.

De voorzitter van de vergadering stelt daar tegenover dat je dit gebied niet kunt los zien van de exploitatie van de totale wijk – en dat er vanuit het totaalbudget dan maar extra middelen moeten komen om hier een leefbaar gebied van te maken. Tien jaar wonen naast een bouwput is voor niemand een fijne leefomgeving – ook niet voor de statushouders en studenten.

Tot slot vat de voorzitter de inbreng samen, steeds met applaus ondersteund door de aanwezigen:

- De plannen voor statushouders en studenten zijn niet goed doordacht: bezint eer ge begint. Als je het doet, doe het goed.
- 1 student per statushouder is onvoldoende en leidt niet tot een gezonde samenstelling van dit deel van de wijk. Een wijk neerzetten voor uitsluitend (jongere) alleenstaanden is vragen om problemen (‘hunkerbunker’). Meng echt – ook met gezinnen en meerpersoonshuishoudens.
- De gemeente moet eerst evalueren en ELZO informeren wat de ervaringen zijn met recente woningprojecten voor statushouders elders (zoals Riekerhaven), voordat dit complex gebouwd wordt.
- Versneld bouwen hoeft niet te betekenen dat je tijdelijk en goedkoop bouwt. Haal desgewenst bouwelementen en financiële middelen uit de rest van de wijk om een beter en leefbaar plan te maken.

- Neem voldoende tijd voor het inklinken van de grond bij bouwrijp maken van dit gebied voor woningen – of bouw op plaatsen die nu al bouwrijp zijn.

11 Communicatie naar omwonenden

De voorzitter bedankt de zaal en kondigt aan dat ELZO over 2 of 3 maanden weer een nieuwe bijeenkomst zal beleggen. Veel aanwezigen geven aan dat ze daar opnieuw bij zullen zijn. Op een vraag van de voorzitter antwoordt Annique Guyaux dat, zodra de plannen voor Elzenhagen-zuid gereed zijn en door het College van B&W zijn vrijgegeven voor inspraak, de bewoners geïnformeerd en geraadpleegd zullen worden. Hettema geeft aan dat wat ELZO betreft de huidige plannen nog lang niet voldragen zijn, en dat dit ‘wat ons betreft’ nog wel even kan duren. Vervolgens vraagt de voorzitter aan Michiel Thunissen van de gemeente hoe snel hij terugkomt met een beter plan. Dhr. Thunissen vertelt dat het College van B&W eerst moet besluiten over de locatie en dat daarna een plan gemaakt wordt. Hij beschouwt deze avond als een informeel vooroverleg – belooft dat hij de opmerkingen en standpunten zal meenemen, en spreekt de verwachting uit dat het College deze inbreng zeker zal meewegen in haar besluitvorming. Na de jaarwisseling verwacht hij dat er een grote bewonersavond voor meer mensen uit Noord zal worden belegd. Daarna zullen de gemeente en woningcorporaties De Key en Eigen Haard, samen met bewoners, de plannen verder uitwerken.

Bijlage 2. Passages uit 2 notities van Kees van Lier over huisvesting statushouders

Realisatie van de beoogde 2.700 extra tijdelijke woningen zou voor Noord (11% van de bevolking van Amsterdam) op basis van evenredige spreiding betekenen het realiseren van 300 woningen. Het voorstel voor Elzenhagen Zuid van 688 woningen betekent dat aan het spreidingscriterium niet voldaan wordt. Betreft men hierbij tevens de beoogde gemengde huisvesting van 300 wooneenheden op het NDSM terrein, dan wordt helemaal niet voldaan aan het spreidingscriterium.

In de eerste negen maanden van 2016 hebben 1.667 nieuwe statushouders zich ingeschreven in Amsterdam. 76% komt uit Syrië, Ethiopië en Eritrea. 71% is man. 69% is jonger dan 34 jaar.

Relatief veel statushouders wonen in Nieuw West, Zuidoost en Noord. Relatief weinig statushouders wonen in Centrum en Zuid. Van de instroom in de eerste helft van 2016 kwam 19% terecht in Noord. Bij een bevolkingsaandeel van 11% van Noord in Amsterdam betekent dit een onvoldoende spreiding en overbelasting.

Van de statushouders heeft 25% werk, vergeleken met 58% van de Amsterdamse bevolking. Na 11 – 15 jaar is 42% van de statushouders werkzaam. Van de statushouders is 65% afhankelijk van een bijstandsuitkering. Bij langer verblijf neemt dit af.

Van de statushouders is 60% laag opgeleid vergeleken met 24% van de totale Amsterdamse bevolking. Om statushouders versneld aan werk, ondernemerschap en onderwijs te helpen heeft de gemeente een convenant gesloten met onder meer Randstad, UvA, VU, VNO-NCW, AH, deKey en Rochdale.

Statushouders hebben maximaal drie jaar de tijd om inburgeringsexamen te doen. Van een kwart van de statushouders wordt gezinshereniging verwacht.